

KÖNIGAS PRIEŠ VOKIETIJĄ

1979 m. birželio 28 d. sprendimas

NEOFICIALI BYLOS SANTRAUKA IR BYLOS APLINKYBĖS

A. Esminiai faktai

Pareiškėjas yra Vokietijos pilietis. 1960 m. jis atidarė savo nuosavą kliniką ir buvo vienintelis praktikuojantis gydytojas klinikoje, kuriai pats vadovavo ir kurioje darė plastines operacijas.

1962 m. spalio 16 d. regioninė medikų organizacija kreipėsi į Medikų teismą prie Frankfurto administracinio teismo su ieškiniu dėl pareiškėjo įvykdytų profesinės etikos pažeidimų. 1964 m. liepos 9 d. jis buvo pripažintas netinkamu verstis gydytojo praktika.

1967 m. pareiškėjui buvo atimtas leidimas turėti kliniką, o 1971 m. atimtas leidimas verstis gydytojo praktika. 1972 m. jam buvo iškelta baudžiamoji byla dėl nelegalios medicininės praktikos.

Pareiškėjo skundai dėl abiejų leidimų atėmimo buvo nagrinėjami kompetentinguose administraciniuose teismuose atitinkamai nuo 1967 m. lapkričio ir nuo 1971 m. spalio mėnesio.

Pareiškėjas skundėsi dėl bylų, kurias jis pradėjo dėl abiejų leidimų atėmimo, nagrinėjimo trukmės.

B. Bylos nagrinėjimas Europos žmogaus teisių komisijoje

1973 m. liepos 3 d. skundas buvo pateiktas Komisijai ir 1975 m. gegužės 27 d. paskelbtas priimtinu.

1976 m. gruodžio 14 d. ataskaitoje Komisija, nustačiusi faktus, padarė šias išvadas:

Konvencijos 6 straipsnio 1 § gali būti taikomas teisėms, dėl kurių apsaugos pareiškėjas kreipėsi į administracinius teismus (dešimt balsų prieš šešis);

nagrinėjamoje byloje buvo pažeistas Konvencijos 6 straipsnio 1 § (devyni balsai prieš šešis ir vienas susilaikė).

Ataskaitoje buvo nepritariančių nuomonių.

1978 m. vasario 28 d. Vokietijos Federacinės Respublikos Vyriausybė, o 1977 m. kovo 14 d. ir Europos žmogaus teisių komisija bylą perdavė Teismui.

DĖL TEISĖS

1. Dėl tariamo Konvencijos 6 straipsnio 1 § pažeidimo

85. Teismas primena, kad šiuo atveju nagrinėjimo objektas nėra nei drausminis Dr. Königo persekiojimas, kuris privedė prie bylos nagrinėjimo profesiniuose teismuose, nei jo patraukimas baudžiamojon atsakomybėn (žr. 18 §).

Pareiškėjas skundėsi dėl skundų, kuriuos jis padavė Frankfurto administraciniam teismui, nagrinėjimo trukmės. Jis tvirtino, kad buvo pažeistas Konvencijos 6 straipsnio 1 §, kur nustatyta, kad:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojos kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir bešališkas teismas. Teismo sprendimas paskelbiamas viešai, tačiau demokratinėje visuomenėje moralės, viešosios tvarkos ar valstybės saugumo interesais spaudos atstovams ar visuomenei gali būti neleidžiama dalyvauti per visą procesą ar jo dalį,

kai tai reikalinga dėl nepilnamečių ar bylos šalių privataus gyvenimo apsaugos, arba tiek, kiek, teismo nuomone, yra būtina dėl ypatingų aplinkybių, dėl kurių viešumas pakenktų teisingumo interesams.”

Todėl Teismas turi nuspręsti, ar šiuo atveju 6 straipsnio 1 § gali būti taikomas, jeigu taip, tai ar kiekviename iš dviejų teismo procesų buvo laikomasi „įmanomai trumpiausio laiko” reikalavimo.

(a) Dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 § taikymo

86. Komisijos dauguma yra tos nuomonės, kad 6 straipsnio 1 § yra taikomas teisėms, kurių laikymosi pareiškėjas reikalavo Frankfurto administraciniame teisme, būtent: teisės laikyti kliniką ir teisės verstis gydytojo praktika. Komisija mano, kad tokios teisės yra „civilinės”. Komisijos dauguma pasidalijo į dvi grupes, kurios padarė tokią pat išvadą, tik dėl skirtingų priežasčių.

Vyriausybė ginčija šios nuomonės pagrįstumą.

87. Pirmiausia Teismas pažymi neginčijamą faktą, kad pagal Vokietijos įstatymus ginčytinas klausimas, dėl kurio pareiškėjas kreipėsi į Vokietijos teismus, yra ginčas dėl „teisių”. Komisijos ir Vyriausybės nuomonės skiriasi tik dėl to, ar šios bylos ginčas susijęs su civilinėmis teisėmis pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 §.

88. Komisija ir Vyriausybė sutinka, kad „civilinio pobūdžio teisių ir pareigų” sąvoka negali būti aiškinama tik remiantis valstybės atsakovės vidaus teise.

Teismui jau ne sykį iškilo problema dėl Konvencijoje naudojamų sąvokų prasmės aiškinimo palyginus jų prasmę su vidaus įstatymais. Taigi Teismas nusprendė, kad 6 straipsnio 1 § terminas „kaltinimas” turi būti suprantamas „pagal šią Konvenciją” (Žr. 1968 m. birželio 27 d. *Neumeister* bylos sprendimą, serija A, Nr. 8, p. 41, § 18; 1968 m. birželio 27 d. *Wemhoff* bylos sprendimą, serija A, Nr. 7, p. 26-27, § 19; 1971 m. liepos 16 d. *Ringeisen* bylos sprendimą, serija A, Nr. 13, p. 45, § 110; 1976 m. birželio 8 d. *Engel ir kiti* bylos sprendimą, serija A, Nr. 22, p. 34, § 81). Atsižvelgdamas į *Engel ir kiti* bylos kontekstą Teismas taip pat pripažino sąvokos „baudžiamasis” autonomiškumą pagal 6 straipsnio 1 § (Žr. aukščiau minėtą *Engel ir kiti* bylos sprendimą, p. 34, § 81). Tą patį, nors ir netiesiogiai, Teismas pripažino ir dėl sąvokos „civilinio pobūdžio teisės ir pareigos” (Žr. aukščiau minėtą *Ringeisen* bylos sprendimą, p. 39, § 94).

Teismas patvirtina tokią poziciją šios bylos atžvilgiu. Todėl jis mano, kad toks pat autonomiškumo principas taikomas ir nagrinėjamam klausimui; bet kurio kito sprendimo rezultatai gali būti nesuderinami su Konvencijos tikslu ir uždaviniais (Žr., *mutatis mutandis*, aukščiau minėtą *Engel ir kiti* bylos sprendimą, p. 34, § 81).

89. Nusprendęs, kad sąvoka „civilinio pobūdžio teisės ir pareigos” yra autonomiška, Teismas vis tik nemano, kad suinteresuotos valstybės įstatymai turint omeny šį kontekstą neturi reikšmės. Ar Konvencija teisę traktuos kaip civilinę, priklausys nuo jos materialinio turinio pagal vidaus teisę ir nuo su ja susijusių pasekmių, o ne nuo Valstybės vidaus teisės juridinės klasifikacijos. Vykdydamas savo priežiūros funkcijas Teismas privalo atsižvelgti į Konvencijos bei į kitų Susitariančiųjų valstybių teisės sistemų tikslus ir uždavinius (Žr., *mutatis mutandis*, aukščiau minėtą *Engel ir kiti* sprendimą, p. 35, § 82).

90. Vyriausybė sutiko, kad 6 straipsnio 1 § apima privatinės teisės ginčus tradicine prasme, t.y. privačių asmenų ginčus arba privačių asmenų ir valstybės ginčus tiek, kiek pastaroji veikia kaip civilinės teisės subjektas; likusieji individo ir valstybės, veikiančios kaip viešojo valdžia, ginčai turi būti išskirti iš šio straipsnio veikimo srities.

Kiek tai susiję su 6 straipsnio 1 § taikymo sritimi, 1971 m. liepos 16 d. *Ringeisen* byloje Teismas nusprendė, jog „tam, kad 6 straipsnio 1 § būtų taikomas, nebūtina, kad abi bylos šalys būtų privatus asmenys...”, 6 straipsnio 1 § formulavimas yra daug platesnis; prancūziškas posakis „ginčai dėl civilinio pobūdžio teisių ir pareigų” apima visas bylas, kurių rezultatas turi lemiama reikšmę privatioms teisėms ir pareigoms. Angliškas tekstas, kur kalbama apie „civilinio pobūdžio teisių ir pareigų nustatymą”, patvirtina šį aiškinimą. Todėl

įstatymo, kuriuo remiantis klausimas yra sprendžiamas, ... ir institucijos, kuriai suteikta sprendimo jurisdikcija, pobūdis ... neturi didelės reikšmės” (serija A, Nr. 13, p. 39, § 94).

Jeigu byla yra susijusi su individo ir viešosios valdžios ginču, nesvarbu, ar pastaroji veikė kaip privatus asmuo, ar kaip viešoji valdžia

Todėl Teismui tereikia nustatyti, ar dr. Königo teisė turėti privačią kliniką ir verstis gydytojo praktika yra civilinė teisė pagal 6 straipsnio 1 §.

91. Teismas primena, kad, užprotestuodamas Vokietijos administraciniuose teismuose kompetentingų institucijų sprendimą atimti iš jo leidimą turėti kliniką ir verstis gydytojo praktika (žr. § 20, 21, 28 ir 51), pareiškėjas Dr. Königas reikalavo tik teisės toliau verstis ta savo profesine veikla, kuriai jis jau anksčiau turėjo būtinus leidimus. Jeigu bylos nagrinėjimas administraciniuose teismuose pareiškėjui būtų sėkmingas, jis nebūtų gavęs naujų leidimų: teismai paprasčiausiai panaikintų sprendimus dėl leidimų atėmimo, kuriuos priėmė aukšti Wiesbadeno ir Darmstadto pareigūnai (Žr. Vokietijos administracinio proceso kodekso 42 straipsnį).

Todėl Teismui reikia nustatyta tik tai, ar Dr. Königo teisė turėti privačią kliniką ir verstis mediko praktika yra civilinė teisė pagal 6 straipsnio 1 §.

92. Teismas pažymi, kad Vokietijos Federacinėje Respublikoje privačios klinikos turėjimas tam tikra prasme yra komercinė veikla, vystoma siekiant pelno; Vokietijos teisė kvalifikuoja ją kaip „verslą” („Gewerbe”). Šią veiklą privatus sektorius vysto remdamasis klinikos ir jos pacientų kontraktais; ji primena privačios teisės, artimos teisei į nuosavybę, įgyvendinimą. Be abejo, siekiant apsaugoti visuomenės interesus ir jos sveikatą, privačias klinikas prižiūri valdžios institucijos. Dėl tokios visuomenės interesus ginančios visų privačios profesinės veiklos sričių kontrolės, paprastai atliekamos valstybės, Europos Tarybos narėse, savaime negalima daryti išvados, kad privačios klinikos turėjimas yra viešosios teisės srities veikla. Veikla, pagal valstybės teisę priskiriama privatinei teisei, automatiškai netampa viešosios teisės veikla vien todėl, kad jai vykdyti išduodamas leidimas ir ji yra kontroliuojama, įskaitant tokių leidimų panaikinimą, jeigu tai reikalinga viešajai tvarkai palaikyti ir visuomenės sveikatai užtikrinti. Atsižvelgdamas į šį kontekstą Teismas primena *Ringeisen* bylą, kurioje valdžios institucijų priežiūra buvo susijusi su privačių asmenų pirkimo ir pardavimo kontraktais: vis dėlto Teismas priėjo išvadą, kad nagrinėjamos teisės pobūdis buvo civilinis (Žr. aukščiau minėtą sprendimą, p. 39, § 94).

93. Vokietijos Federacinėje Respublikoje gydytojo profesija tradiciškai priskiriama laisvosios profesijoms; tai aiškiai nustatyta Federalinio Akto 1 straipsnio 2 § (žr. § 20). Gydytojo profesija nepriskiriama valstybinei tarnybai: vieną kartą gavęs leidimą gydytojas gali verstis arba nesiversti šia praktika; savo pacientus jis gydo remdamasis su jais sudarytais kontraktais. Be abejo, praktikuojantis medikas pagal aukščiau paminėtą Aktą ne tik gydo pacientus, bet ir „apskritai privalo rūpintis visos visuomenės sveikata”. Antra vertus, ši gydytojo atsakomybė visuomenei nekeičia privataus praktikuojančio gydytojo veiklos pobūdžio; nors šios pareigos socialinė reikšmė didelė, ji yra antrinė, kaip ir kitų profesijų, - dėl jų privataus pobūdžio nekyla abejonių.

94. Šiomis sąlygomis neturi reikšmės tai, kad, šiuo atveju įgyvendindami valdžios įgaliojimus, kompetentingi organai ėmėsi administracinių priemonių. Neturi reikšmės ir tai, kad pagal suinteresuotos valstybės teisę sprendimus tokiose bylose priima administraciniai teismai. Pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 § svarbu tik tai, kad tokių bylų nagrinėjimo objektas yra privatinės teisės.

95. Kadangi teisės, susijusios su sprendimais dėl leidimų atėmimo ir buvusios bylų nagrinėjimo administraciniuose teismuose objektu, yra privatinės, Teismas daro išvadą dėl galimybės taikyti 6 straipsnio 1 §, nematydamas būtinybės atsakyti į klausimą, kaip sąvoka „civilinio pobūdžio teisės ir pareigos” pagal šį straipsnį yra susijusi su privatinėmis teisėmis.

96. Komisijoje pareiškėjas papildomai teigė, kad faktiškai jam buvo pateiktas „baudžiamasis kaltinimas” pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 §. Tačiau Komisija atmetė šį tvirtinimą savo sprendime dėl pareiškimo priimtumo.

Teismas mano, kad toks pareiškėjo tvirtinimas pagrįstas tais pačiais faktais, kaip ir teiginys apie jo bylų civilinį pobūdį. Atitinkamai tai ne atskiras skundas, o tik kitokia teisinio argumentavimo forma. Teismas gali apsvarstyti bet kurią teisinę problemą, iškilusią jam perduotos bylos nagrinėjimo metu, išnagrinėti Komisijos ir pareiškėjo nurodytas faktines bylos aplinkybes ir, jei to reikia, jas teisiškai įvertinti (Žr. 1968 m. liepos 23 d. sprendimą dėl bylos *Belgian Linguistic* esmės, serija A, Nr.6, p. 30, § 1; 1971 m. birželio 18 d. *De Wilde, Ooms ir Versyp* bylos sprendimą, serija A, Nr.12., p. 29, § 49; 1976 m. gruodžio 7 d. *Handyside* bylos sprendimą, serija A, Nr. 24, p. 20, § 41; 1978 m. sausio 18 d. *Airiya prieš Jungtinę Karalystę* bylos sprendimą, serija A, Nr.25, p. 63, § 157).

Tačiau Teismas nemato reikalo aiškintis, ar šioje byloje 6 straipsnio 1 § turi būti pritaikytas „baudžiamąjo kaltinimo“ aspektu. Nors 6 straipsnio reikalavimai dėl civilinių ginčų yra ne tokie dideli kaip baudžiamosiose bylose, šiuo atveju šis skirtumas neturi reikšmės: visiems teismo procesams, kuriuos apima 6 straipsnis, galioja „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimas, kurio laikymąsi Vokietijos teismuose ir reikia išnagrinėti.

(b) Dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 § laikymosi

97. Komisijos nuomone, administraciniuose teismuose pareiškėjo pradėtų bylų nagrinėjimo trukmė viršijo Konvencijos 6 straipsnio 1 § nustatytą „įmanomai trumpiausią laiką“. Vyriausybės atstovė Teisme pripažino, kad šių nagrinėjimų trukmė yra didelė problema. Be to, ji paminėjo kai kuriuos šiuo metu Vokietijos Federacinėje Respublikoje svarstomus pasiūlymus siekiant pagreitinti bylų nagrinėjimą administraciniuose teismuose. Nors ji ir abejojo, ar šios bylos aplinkybėmis įmanoma kalbėti apie Konvencijos pažeidimą, tačiau paliko Teismui nustatyti, ar bylos nagrinėjimo trukmė buvo pagrįsta.

98. Kad galėtų priimti sprendimą, Teismas pirmiausia privalo patikslinti laikotarpį, į kurį reikia atsižvelgti pagal 6 straipsnio 1 §.

Vyriausybės ir Komisijos nuomone, laikas pradedamas skaičiuoti nuo skundo padavimo pirmos instancijos administraciniam teismui. Teismas šiai nuomonei nepritaria. 1975 m. vasario 21 d. *Golder* bylos sprendime sakoma: „Galima išivaizduoti situaciją..., kai tam tikromis aplinkybėmis civilinėse bylose laikas pradedamas skaičiuoti netgi anksčiau, negu ieškovas kreipiasi į teismą“ (serija A, Nr. 18, p. 15, § 32). Tai ir yra pareiškėjo bylos atvejis, kadangi jis galėjo kreiptis į kompetentingą teismą tik po to, kai ginčijamų administracinių aktų teisėtumą ir tikslingumą preliminarus bylos nagrinėjimo tvarka išnagrinėja administracinės teisingumo institucijos (Vokietijos administracinio proceso kodekso 68 straipsnis). Todėl šioje byloje 6 straipsnio 1 § nurodytas įmanomai trumpiausias laikas prasideda tą dieną, kai Dr. Königas kreipėsi į šias administracines institucijas.

Kai kalbama apie baudžiamąsias bylas, laikotarpis, kuriam taikomas 6 straipsnis, Teismo nuomone, apima visas teismo procedūros stadijas, įskaitant apskundimą (Žr. aukščiau minėtą *Wemhoff* bylos sprendimą, p. 26 ir 27, § 18 ir 20; aukščiau minėtą *Neumeister* bylos sprendimą, p. 41, § 19; 1970 m. sausio 17 d. *Delcourt* bylos sprendimą, serija A, Nr. 11, p. 13-15, § 25 ir 26). Ši nuostata, tai pripažino ir Vyriausybė, gali būti taikoma ir civilinėms byloms, kurių atžvilgiu 6 straipsnio 1 § taip pat reikalaujama, kad nustatant laikotarpį būtų atsižvelgiama į bylos nagrinėjimo trukmę pirmosios instancijos, apeliaciniame ar kasaciniame teisme.

99. Bylos nagrinėjimo trukmės pagrįstumas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 § vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes. Vertindamas baudžiamųjų bylų nagrinėjimo trukmės pagrįstumą Teismas atsižvelgia, *inter alia*, į bylos sudėtingumą, pareiškėjo elgesį ir bylos nagrinėjimą administracinėse institucijose ir teismuose (Žr. aukščiau minėtą *Neumeister* bylos sprendimą, p. 42-43, § 20-21; aukščiau minėtą *Ringeisen* bylos sprendimą, p. 45, § 110). Kaip ir pareiškėjas, Teismas mano, kad sprendžiant klausimą, ar bylų nagrinėjimo trukmė administraciniuose teismuose viršijo 6 straipsnio 1 § nurodytą įmanomai trumpiausią laiką, šioje byloje galima taikyti tuos pačius kriterijus.

100. Prieš imdamasis nagrinėti šį klausimą, Teismas nori pabrėžti, kad pagal

funkcijas jam nepriklauso vertinti Vokietijos administracinį procesą, kuris, kaip nurodė Vyriausybės atstovė, turi senas tradicijas. Žinoma, ši sistema gali atrodyti sudėtinga dėl didelio teismų ir teisinės gynybos priemonių skaičiaus, bet Teismui yra žinoma, kad tokia padėtis aiškinama pagirtinu rūpinimusi stiprinti asmens teisių garantijas. Tik pati valstybė gali nustatyti, ar reikėtų imtis priemonių šiai sistemai supaprastinti, kad būtų užtikrintas Konvencijos 6 straipsnio 1 § reikalavimų vykdymas.

(i) Bylų dėl leidimo vadovauti klinikai atėmimo nagrinėjimas

101. 1967 m. liepos 13 d. prasidėjęs teismo procesas, kai pareiškėjas pateikė prieštaravimą dėl leidimo atėmimo (žr. 28 §), iki šiol nėra baigtas. Hesseno administracinis apeliacinis teismas dar nepriėmė sprendimo dėl Dr. Königo apeliacijos prieš 1977 m. birželio 22 d. Frankfurto administracinio teismo 4-ųjų rūmų sprendimą.

102. Didelį susirūpinimą, tai pripažįsta ir Vyriausybė, kelia tai, kad praėjus daugiau negu dešimčiai metų ir dešimčiai mėnesių nėra sprendimo dėl bylos esmės.

Teismas sutinka su Vyriausybės nuomone, kad administracinio teismo 4-ieji rūmai turėjo daug sunkumų ieškodami liudininkų, kurie per tą laiką pakeitė pavardes ar adresus (žr. § 30, 32, 35, 36, 37 ir 41). Tai susiję su liudininku Xymenes, kurį Rūmai turėjo galimybę išklausti tik praėjus 33 mėnesiams po pirmojo šaukimo (žr. § 30, 32, 35). Antra vertus, Vyriausybė neteigė, kad dėl bylos kilo itin sudėtingų faktinių ar teisės klausimų.

Teismas mato tam tikrą šios bylos ir bylos, kuri turėjo būti nagrinėjama to paties teismo 2-uosiuose rūmuose, ryšį. Pastaroji buvo susijusi su leidimo verstis praktika atėmimu, kadangi pareiškėjo, kaip klinikos vadovo, veikla buvo neatskiriama nuo jo, kaip praktikuojančio mediko, veiklos. Tačiau vargu ar dėl to galėjo kilti komplikacijų. Priešingai, 4-ųjų rūmų dispozicijai priklauso regioninio medikų teismo, kuris 1970 m. spalio 14 d. paskelbė Dr. Königą netinkamu verstis gydytojo praktika (žr. 16 ir 30 §), byla. Ryšium su šiuo klausimu Teismas pažymi, kad pati Vyriausybės atstovė manė, jog pageidautina geriau koordinuoti dviejų rūmų darbą.

103. Antra vertus, Vyriausybė teikė didelę reikšmę pareiškėjo elgesiui: jos nuomone, vos ne pusė kaltės už bylos nagrinėjimo trukmę tenka pačiam Dr. Königui. Vyriausybė itin pažymėjo dažną advokatų keitimą, įvairių apskundimo formų naudojimą, naujų įrodymų pateikimą vykstant įvairioms proceso stadijoms.

Dažnas advokatų keitimas, į kurį Dr. Königas, be abejo, turėjo teisę, darė įtaką bylos nagrinėjimo trukmei, kadangi įvairiems advokatams neišvengiamai reikėjo laiko susipažinti su bylos medžiaga. Tačiau Vyriausybės paminėti uždelsimai iš viso nevirsijo kelių mėnesių (žr. § 36 ir 45). Teismas taip pat pažymi, kad Dr. Königas naudojosi savo pirmojo advokato paslaugomis iki 1971 m. gegužės 24 d., t. y. beveik ketverius proceso metus (žr. § 33).

Teismas taip pat mano, kad kai kurių uždelsimų priežastis buvo pareiškėjo paduoti įvairūs skundai. Tačiau Teismas pažymi, kad visi jie buvo paduoti po 1973 m. liepos mėnesio, t. y. po šešerių nagrinėjimo metų, ir tuo metu, kai Dr. Königui jau dvejus metus buvo atimtas leidimas verstis medicinos praktika. Pirmasis skundas buvo parašytas 1973 m. rugpjūčio 22 d. (žr. § 39); tik po dvejų metų, t. y. 1975 m. spalio 10 d., Dr. Königas nesėkmingai pateikė antrą tokį patį skundą (žr. § 46). Dar prieš priimant sprendimą dėl pirmo skundo, 1973 m. spalio 19 d., pareiškėjas kreipėsi į Federalinį Konstitucinį teismą, skųsdamasis dėl bylos nagrinėjimo trukmės, dėl kurios jis taip pat skundėsi jau liepos 3 d. savo pareiškime Komisijai (žr. § 1, 39 ir 41). Galiausiai 1974 m. balandžio mėn. Dr. Königas pateikė dar vieną drausminį skundą Hageno apygardos teismo pirmininkui, t. y. dar nepasibaigus trims 1973 m. procesams (žr. § 40). Akivaizdu, kad tai nepalengvino 4-ųjų rūmų užduoties, nors tik 1973 m. ir 1975 m. skundai sudarė teisinį pagrindą tikrąja to žodžio prasme laikinai sustabdyti teismo procedūrą.

Teismas linkęs pritarti Vyriausybės nuomonei, kad pateikdamas naujus

įrodymus po to, kai buvo išklausti liudytojai, pareiškėjas apsunkino bylos nagrinėjimą. Bylos medžiaga rodo, kad po to, kai teismas sudarė liudytojų sąrašą ir vėliau juos išklausė, 1970 m. rugsėjo 24 d., 1973 m. vasario 12 d. ir 1974 m. rugpjūčio 25 d. Dr. König kreipėsi prašydamas papildomai išklausti liudytojų parodymus (žr. § 31, 36, 42); jo pirmasis prašymas buvo susijęs su sąlyga, kad jis šio prašymo atsisakys, jeigu žemės valdžia daugiau nekvies papildomų liudytojų (žr. § 31). Galiausiai nepaisydamas, kad 1973 m. kovo 30 d. ir rugpjūčio 16 d. Teismas papildė pirminį liudytojų sąrašą, atrodo, tik antruoju atveju Dr. Königas pateikė naują pasiūlymą išklausti liudytojus.

104. Atkreipdamas dėmesį į stebinančiai ilgą proceso trukmę Teismas išsamiai išnagrinėjo 4-ųjų rūmų procesą.

Nors Teismas negali priekaištauti rūmams dėl jų primygtinio reikalavimo išklausti poną Xymenes ar dėl to, kad po trejų metų ir septynių mėnesių jis papildė 1969 m. rugpjūčio 22 d. liudytojų sąrašą, jis, kaip anksčiau Komisija, pažymi, kad pasikeitimas priešpriešiniais pareiškimais, nuo kurio prasidėjo bylos nagrinėjimas, truko iki 1969 m. balandžio 2 d., t.y. beveik septyniolika mėnesių. Išskyrus tam tikrų liudytojų adresų paiešką ir prašymą, kad profesinis teismas išsiųstų bylas (žr. § 29 ir 30), pirmas žingsnis tiriant bylą buvo žengtas tik 1969 m. rugpjūčio 26 d., kai 4-ieji rūmai priėmė nutarimą dėl įrodymų pridėjimo prie bylos (žr. § 30). Komisija teisingai pabrėžia, kad rūmai laukė septyniolika mėnesių, kol pasidomėjo profesinių teismų bylų medžiaga, nepaisant glaudaus jų nagrinėjamos bylos ir leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo procedūros ryšio.

Nemažai laiko prarasta, kol buvo išreikalauta kompetentingų valdžios institucijų ir teismų, į kuriuos pareiškėjas kreipėsi su įvairiais skundais, medžiaga (žr. § 30, 31, 35, 38, 39, 40, 41, 42 ir 45).

Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad, 1975 m. vasario 10 d., t.y. praėjus daugiau negu septyneriems metams po kreipimosi į teismą, 4-ieji rūmai nusprendė atidėti sprendimo priėmimą, kol išaiškės bylos dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo rezultatas. Šios bylos nagrinėjimo jau ilgiau nei trejus metus buvo laukiama to paties teismo 2-uosiuose rūmuose (žr. § 44 ir 51). Šis sprendimas buvo priimtas po to, kai prie bylos tris kartus buvo pridėti šalių pateikti įrodymai ir liudininkų parodymai. Ryšium su šiuo klausimu Vyriausybė pripažino, kad abejonės dėl to, ar teismas tinkamai vykdė šios bylos tyrimą, yra pagrįstos. Europos Teismas taip ir nesugebėjo suvokti, ko iš 2-uosiuose rūmuose nagrinėjamos bylos rezultato tikėjosi 4-ieji rūmai, kurie 1977 m. galėjo atmesti pareiškėjo apeliaciją, remdamiesi nuo 1969 m. lapkričio iki 1974 m. rugpjūčio gautais įrodymais (žr. § 47). Ryšium su tuo Teismas primena, kad 1973 m. rugsėjo 25 d. pastarasis procesas buvo sustabdytas, laukiant baudžiamosios bylos nagrinėjimo rezultato, ir buvo atnaujintas tik 1975 m. liepos 30 d. Teismas daro išvadą, kad šiomis aplinkybėmis 4-ieji rūmai neturėjo pakankamų priežasčių, kad procesas galėtų vykti tokiu būdu netgi turint pareiškėjo sutikimą (žr. § 44 ir 46).

105. Visapusiškai įvertinęs visus veiksnius Teismas daro išvadą, kad dėl bylos sudėtingumo ir pareiškėjo elgesio uždelsimai patys savaime nepateisina bylos nagrinėjimo trukmės. Teismas yra tos nuomonės, kad pagrindinė bylos nagrinėjimo trukmės priežastis yra ta, kaip procesas vyko. Teismas nustatė, kad 4-ieji rūmai galėjo baigti bylą anksčiau. Turėdamas omenyje tai, kad bylos nagrinėjimas prasidėjo 1967 m. liepos 13 d. ir baigėsi 1977 m. birželio 22 d., Teismas daro išvadą, kad 6 straipsnio 1 § nustatytas „įmanomai trumpiausias laikas“ buvo viršytas.

Vyriausybė pabrėžė, kad Dr. Königo skundas sustabdė sprendimo atimti leidimą vadovauti klinikai vykdymą (žr. § 28) ir kad ši procedūros ypatybė buvo naudinga pareiškėjui. Teismas pripažįsta, kad šis sustabdymo veiksmas gali turėti įtakos aiškinant „įmanomai trumpiausio laiko“ sąvoką. Tačiau turint omenyje visą bylos nagrinėjimo trukmę ir ilgai trukusį netikrumą, kurį patyrė pareiškėjas, remdamasis sustabdomuoju skundo poveikiu Teismas negali nukrypti nuo ankstesnės savo išvados.

(ii) Bylų dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo nagrinėjimas

106. Šias bylas pradėta nagrinėti 1971 m. gegužės 18 d., kai pareiškėjas apskundė anksčiau išduoto leidimo verstis gydytojo praktika atėmimą. Frankfurto administracinio teismo 2-ieji rūmai priėmė sprendimą 1976 m. birželio 9 d., t.y. po daugiau negu po penkerių metų, o Hesseno administracinis apeliacinis teismas - 1978 m. gegužės 2 d.

107. Nors šių bylų nagrinėjimo trukmė nėra tokia ilga kaip bylos, susijusios su leidimo vadovauti klinikai atėmimu, Teismas mano, kad situacija yra tokia pat svarbi.

Ši byla ne tokia sudėtinga kaip ta, kurią nagrinėjo Administracinio teismo 4-ieji rūmai: 2-ieji rūmai ne tik susidūrė su mažesniais sunkumais kviečiant liudytojus, teismo procesą lengvino ir tai, kad jau 1970 m. spalio 14 d. regioninis medikų teismas paskelbė Dr. Königui netinkamu verstis gydytojo praktika (žr. § 16).

Dėl šių dviejų bylų ryšio, kuriuo pagrįsti Vyriausybės argumentai, reikia pažymėti, kad dėl to 2-iesiems rūmams nekilo jokių sunkumų: priešingai, jie galėjo pasinaudoti 4-ųjų rūmų rezultatais, nes, Dr. Königui apskundus sprendimą atimti leidimą verstis praktika, bylos nagrinėjimas ten vyko jau beveik ketverius metus.

108. Dr. Königo elgesys nagrinėjant bylą 2-uosiuose rūmuose šiek tiek skiriasi nuo jo elgesio 4-uosiuose rūmuose.

1973 m. vasario 12 d. pareiškėjas pirmą kartą pakeitė advokatą, t. y. po šešiolikos proceso mėnesių (žr. 54 §). Jis padavė du skundus be tų, kuriuose buvo skundžiami 4-ųjų rūmų veiksmai, pirmą - 1973 m. rugpjūčio 22 d., maždaug po dvejų bylų nagrinėjimo metų, antrą - 1975 m. spalio 10 d. (žr. § 56 ir 67). Be to, Dr. Königas padavė tris skundus dėl jo konstitucinių teisių pažeidimo ryšium su bylos nagrinėjimo trukme, pirmą - 1973 m. spalio 19 d., kitą, ko gero, 1974 m. balandžio mėn. ir trečią - 1975 m. liepos 10 d. (žr. § 58, 60 ir 64). Prieš pateikdamas pirmą skundą Federaliniam Konstituciniam teismui savo 1973 m. liepos 3 d. pareiškimе Komisijai jis taip pat skundėsi dėl dviejų jo bylų nagrinėjimo trukmės. Savo įrodymus pareiškėjas, matyt, pateikė ne taip, kaip 4-iesiems rūmams.

Nepaisant to, dėl Dr. Königo elgesio būdavo teisinio nagrinėjimo uždelsimų. Teismas ypač pažymi, kad Vyriausybės minėti uždelsimai dėl advokato keitimo šioje byloje atrodo daug svarbesni (žr. § 54, 62 ir 67).

109. Tai, kad Frankfurto administracinis teismas nesujungė bylos dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo su byla dėl leidimo turėti kliniką atėmimo, be jokių abejonių, turėjo įtakos jame vykusio proceso trukmei. Be to, Teismas pažymi, kad vėliau, apeliacinio bylos nagrinėjimo metu, abi bylos buvo paskirtos tiems patiems Hesseno apeliacinio administracinio teismo rūmams.

110. O dėl bylos vedimo pačiuose 2-uosiuose rūmuose, tai Teismas pažymi, kad pastariesiems mažai rūpėjo bylos nagrinėjimas.

Pirmasis posėdis liudytojų ir šalių nuomonėms išklausti buvo paskirtas tik 1975 m. liepos 14 d. (žr. § 65). Remiantis Teismo medžiaga, vieninteliai 2-ųjų rūmų žingsniai, tiriant bylą nuo 1971 m. spalio 25 d. (kreipimosi data) ir 1975 m. liepos mėnesio, buvo 1971 m. lapkričio 2 d. žemės valdžiai paduotas prašymas pateikti atitinkamą medžiagą ir tos pačios dienos sprendimas, kad regioninė medikų draugija turėtų dalyvauti nagrinėjant bylą (žr. § 52 ir 53). Manoma, kad 1974 m. rugsėjo 14 d. teismas pasiūlė baigti ginčą taikos sutartimi, bet nepraėjus ir mėnesiui Dr. Königas atmetė šį pasiūlymą (žr. § 53). Be to, kaip ir Komisija, Teismas pažymi, kad 2-ieji rūmai laukė daugiau negu 10 mėnesių prieš priimdami sprendimą dėl regioninės medikų draugijos dalyvavimo, nors būtent jos reikalavimu buvo pradėtas bylos nagrinėjimas profesiniuose teismuose, kuris baigėsi leidimų atėmimu (žr. § 16, 27, 49 ir 53).

Be to, buvo smarkiai vėluojama dėl medžiagos siuntimo į administracines institucijas ir teismus, į kuriuos pareiškėjas kreipėsi su įvairiais skundais (žr. § 56, 58, 62, 64, 66 ir 67). Todėl Teismas primena savo išvadas dėl bylos nagrinėjimo 4-uosiuose rūmuose (žr. § 104).

Tačiau pagrindinė šio etapo trukmės priežastis yra jo proceso laikinas sustabdymas, dėl to sprendimas buvo priimtas 1973 m. rugsėjo 25 d. ir truko iki 1975 m. birželio 30 d., siekiant sulaukti baudžiamosios bylos, iškeltos Dr. Königui dar 1972 m. liepos 27 d., nagrinėjimo baigties.

Nors Dr. Königo nuteisimas galėjo turėti tam tikrą įtaką 2-uosiuose rūmuose vykstančiam bylos tyrimui, Teismas pažymi, kad kaltinimai pareiškėjui buvo susiję su įvykiais, vykusiais po leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo (žr. § 49, 51, 71, 72 ir 78). 2-ieji rūmai kelis kartus teiravosi apie baudžiamosios bylos nagrinėjimo eigą, tačiau laiku nepadarė išvadų iš jiems pateiktos informacijos. Teismas pažymi, kad jau 1974 m. vasario 16 d. 2-ieji rūmai žinojo, kad posėdis baudžiamajame teisme įvyks ne anksčiau kaip kitą pusmetį; kovo 8 d. baudžiamasis teismas patvirtino, kad sprendimas vargu ar bus priimtas greičiau nei per 6 mėnesius, nes pareiškėjas nušalino vieną teisėją ir prasidėjo ilga apeliacinė procedūra (žr. § 59 ir 61). Nors baudžiamosios bylos nagrinėjimo terminai buvo neaiškūs, 2-ieji rūmai dar daugiau negu metus lūkuriavo, kol 1975 m. birželio 30 d. nusprendė daugiau nelaukti jos rezultatų.

Teismo nuomone, tai, kad 2-ieji rūmai daugiau negu dvidešimt vieną mėnesį buvo sustabdę bylos nagrinėjimą, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, buvo nepateisinama.

111. Visapusiškai įvertinęs įvairius veiksnius ir atsižvelgdamas į tai, kad nuo bylos baigties priklausė Dr. Königo profesinis likimas, Teismas mano, kad, nepaisant vėlavimų dėl pareiškėjo kaltės, bylos tyrimas vyko nepakankamai greitai.

Teismas turėjo omenyje Vyriausybės atstovo argumentus apie išankstinės teisinės gynybos egzistavimą. Iš tiesų, pareiškėjas du kartus prašė, vieną kartą 1971 m. ir vieną kartą 1974 m., sustabdyti sprendimą dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo (žr. § 50, 62 ir 63). 2-ieji rūmai, vėliau ir Hesseno apeliacinis administracinis teismas, atmetė šiuos reikalavimus remdamasis motyvuotais sprendimais. Be to, su antruoju skundu susijęs nagrinėjimas truko daugiau negu penkiolika mėnesių. Teismas neatmeta galimybės, kad ši procedūra galėjo turėti įtakos pagrindinės bylos nagrinėjimo trukmei. Tačiau dėl aukščiau minėtų aplinkybių tai negali turėti įtakos bendrai vertinant veiksnius, į kuriuos atsižvelgia Teismas.

Taigi Teismas mano, kad šiuo atveju Konvencijos 6 straipsnio 1 § nustatytas „įmanomai trumpiausias laikas“ buvo viršytas.

2. Dėl Konvencijos 50 straipsnio taikymo

112. Pagal Konvencijos 50 straipsnį, jeigu Teismas nustato, „jog sprendimas ar priemonė, kurios ...“ ėmėsi kuri nors Aukštosios susitariančios šalies institucija „visiškai arba iš dalies prieštarauja įsipareigojimams pagal ... Konvenciją, taip pat jeigu šios šalies vidaus teisė leidžia tik iš dalies atlyginti šio sprendimo ar priemonių pasekmes“, Teismas „prireikus gali teisingai patenkinti nukentėjusios šalies reikalavimus.“

Teismo taisyklėse patikslinta, kad Teismui „nustačius, kad yra Konvencijos pažeidimas, jis tame pačiame sprendime turi priimti nutarimą dėl Konvencijos 50 straipsnio taikymo, jeigu šis klausimas, po to, kai jis buvo iškeltas pagal 47bis taisyklę, yra parengtas priimti sprendimą; jeigu klausimas nėra parengtas, [Teismas] turi jį iš dalies ar visiškai atidėti ir nustatyti tolesnę procedūrą“ (50 taisyklės 3 § pirmas sakiny, susijęs su 48 taisyklės 3 §).

113. 1977 m. lapkričio 17 d. posėdyje Teismas, veikdamas pagal 47bis taisyklę, pasiūlė posėdžio dalyviams pateikti savo pastabas dėl Konvencijos 50 straipsnio taikymo šioje byloje.

Iš pono Burgerio atsakymo aišku, kad Dr. Königas nereikalauja kompensacijos „už visus nuostolius, kuriuos jis patyrė per daugiau nei dešimt metų dėl to, kad buvo nutrauktas jo, kaip praktikuojančio gydytojo ir klinikos vadovo, darbas“. Todėl pareiškėjas palieka Teismui įvertinti „bet kokios kompensacijos, kurios jis galėtų tikėtis pagal 50 straipsnį“, dydį ir taip pat klausimą, ar tokia kompensacija turi „apimti bylos nagrinėjimo išlaidas“ Teisme ir Komisijoje.

Vyriausybės atstovė pareiškė, kad ji laikosi savo nuomonės.

114. Teismas pažymi, kad pareiškėjas nereikalauja kompensacijos už visus jo patirtus materialinius nuostolius. Tačiau jis tikisi teisingo atlygio, jeigu Teismas padarys išvadą, kad buvo pažeista Konvencija, šiuo momentu nenurodydamas reikalaujamos sumos.

Pareiškėjo pateikta informacija šiuo klausimu ir Vyriausybės atstovo pastabos rodo, kad klausimas dėl Konvencijos 50 straipsnio taikymo dar nėra parengtas priimti sprendimą, todėl Teismas turi atidėti šį klausimą ir priimti sprendimą dėl tolesnės procedūros.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS

1. Penkiolika balsų prieš vieną *nusprendė*, kad 6 straipsnio 1 § taikomas teismo procedūroms dėl leidimo turėti kliniką atėmimo iš pareiškėjo;
2. Keturiolika balsų prieš du *nusprendė*, kad 6 straipsnio 1 § taikomas teismo procedūroms dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo iš pareiškėjo;
3. Penkiolika balsų prieš vieną *nusprendė*, kad buvo pažeistas 6 straipsnio 1 § dėl teismo procedūros siekiant atimti leidimą turėti savo kliniką trukmės;
4. Penkiolika balsų prieš vieną *nusprendė*, kad buvo pažeistas 6 straipsnio 1 § dėl teismo procedūros siekiant atimti leidimą verstis gydytojo praktika trukmės;
5. Vienbalsiai *nusprendė*, kad 50 straipsnio taikymo klausimas nėra parengtas priimti sprendimą; todėl,
 - (a) *atidėjo* klausimą dėl 50 straipsnio taikymo;
 - (b) *pakvietė* Komisijos atstovus per tris mėnesius nuo šio sprendimo paskelbimo perduoti Teismui galimus pareiškėjo reikalavimus ir atitinkamas savo pastabas;
 - (c) *nusprendė*, kad Vyriausybė turi teisę atsakyti į šiuos reikalavimus ir pastabas per du mėnesius nuo tos dienos, kai sekretorius perduos juos Vyriausybei;
 - (d) *atidėjo* tolesnės šio klausimo sprendimo procedūros nustatymą.

Sudaryta prancūzų ir anglų kalbomis, prancūziškam tekstui esant autentiškam, Žmogaus teisių rūmuose, Strasbūre, 1978 m. birželio 28 d.

Sekretoriaus vardu

Herbertas PETZOLDAS

Sekretoriaus pavaduotojas

Giorgio Ballardore Pallieri

Pirmininkas

Pagal Konvencijos 51 straipsnio 2 § ir Teismo taisyklių 50 taisyklės 2 § prie šio sprendimo yra pridėamos nepritariančių teisėjų nuomonės.

NEPRITARIANČIO TEISĖJO WIARDOS NUOMONĖ

Aš sutinku su sprendime pateikta nuomone darydamas vienintelę išimtį dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 § taikymo Frankfurto administracinio teismo procesui, kai buvo nagrinėjami leidimų turėti kliniką ir verstis mediko praktika atėmimo motyvai.

Teismo sprendimo logika rodo, kad šiose bylose buvo ginčijamasi dėl teisės turėti privačią kliniką ir verstis medicinos praktika; abi šios teisės buvo klasifikuotos kaip privatinio pobūdžio teisės ir šiuo pagrindu pagal Konvenciją priskirtos civilinėms teisėms.

Aš sutinku su šiuo požiūriu; kad ir kokia būtų civilinių teisių ir pareigų sąvoka pagal Konvenciją, ji bet kuriuo atveju apima privatinės teisės ir pareigos tradicinę prasmę; tačiau aš nematau, kad teisė turėti kliniką ir teisė verstis gydytojo praktika gali būti tradiciškai priskiriamos privatinėms teisėms.

Mano nuomone, subjektyviųjų teisių klasifikacija priklauso nuo objektyviosios teisės normų klasifikacijos, kuri yra tokių subjektyviųjų teisių šaltinis.

Pagal (objektyviąją) Vokietijos teisę (subjektyvioji) teisė turėti kliniką ir (subjektyvioji) teisė verstis mediko praktika priklauso tik nuo pagal įstatymą šiam tikslui būtinų leidimų gavimo ir išlaikymo; tačiau sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, norint gauti ir išlaikyti tokius leidimus, nustato (objektyvioji) viešoji (administracinė)

teisė, o ne (objektyvioji) privatinė teisė. Todėl aš manau, kad šios teisės turėtų būti priskiriamos ne civilinėms, o viešosioms teisėms.

Tai nereiškia, kad aš negaliu sutikti su galutine Teismo išvada.

Remiantis *Ringeisen* bylos sprendimu, klausimas, ar ginčas yra priskiriamas „civilinio pobūdžio teisėms ir pareigoms“, priklauso ne nuo klausimą reguliuojančių įstatymų pobūdžio, ne nuo atitinkamus įgaliojimus turinčios valdžios institucijos pobūdžio, o nuo teisių ir pareigų, kurioms bylos nagrinėjimo rezultatai turi lemiamą reikšmę, pobūdžio.

Šiuo atveju Dr. Königo inicijuotos bylos nagrinėjimo Frankfurto administraciniame teisme rezultatas lėmė jo, kaip privačios klinikos savininko ir valdytojo bei kaip praktikuojančio gydytojo, statuso išlaikymą arba atstatymą ir tokiam statusui priskiriamo teisių ir pareigų komplekso išsaugojimą ar atstatymą.

Šis teisių ir pareigų kompleksas yra mišraus pobūdžio. Viešojo teisė vaidina tam tikrą vaidmenį, bet, mano nuomone, dominuoja privatinės teisės reguliuojama sritis. Kaip klinikos savininkas Dr. Königas naudojosi atitinkamomis teisėmis. Kliniką, gydytojo praktika ir pacientai buvo „gerbūvio“ šaltinis, o tai irgi yra privatinės teisės požymis ir tam tikrais atžvilgiais panašu į nuosavybės teisę. Teisiniu požiūriu klinikai buvo vadovaujama ir profesinė veikla plėtojama sudarant kontraktus.

Dr. Königui reikalingų leidimų, kad jis galėtų toliau vadovauti klinikai ir verstis profesine veikla, atėmimas prilygsta įsikišimui, daugeliu atžvilgių apribojusiam šio teisių ir pareigų komplekso, kurio didžiąją dalį reguliuoja privatinė teisė, vertę.

Šios bylos pagrindą sudarė atėmimų motyvavimas, dėl kurių byla buvo nagrinėjama Frankfurto administraciniame teisme.

Aš manau, kad dėl šios priežasties teisinga klasifikuoti nagrinėjamą bylą kaip apimančią „civilinio pobūdžio teises ir pareigas“ pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 §.

NEPRITARIANČIO TEISĖJO MATSCHERO NUOMONĖ

A. Šiuo metu aš negaliu pateikti visapusiško bendro „civilinio pobūdžio teisių ir pareigų“ sąvokos apibrėžimo pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 §. Tačiau aš norėčiau pabandyti paaiškinti priežastis, dėl kurių, labai apgailestaudamas, negaliu sutikti su Teismo pateiktu šios sąvokos apibrėžimu netgi tuo atveju, kai jis taikomas tik šiai bylai.

Aš manau, kad pirmiausia reikia atkreipti dėmesį į tai, kad pati 6 straipsnio 1 § formuluoatė yra neaiški ir dviprasmiška. Norint suvokti jos reikšmę, reikia pasitelkti tarptautinės teisės pripažintus aiškinimo metodus.

Pažodžiui, gramatiškai aiškindami toli nenueisime.

Istorinėms 6 straipsnio atsiradimo prielaidoms skirta daugybė darbų. Jie rodo, kad iš parengiamųjų darbų neįmanoma susidaryti kažkokio specialaus ar konkretaus vaizdo apie šio straipsnio taikymo sritį.

Konvencijos turinys nepagrindžia nuostatos (pareikštos *Ringeisen* bylos sprendime ir pakartotos šio sprendimo 90 §), kad dviejų oficialių tekstų palyginimas galėtų nurodyti teisingo aiškinimo kryptį.

Teleologinis aiškinimas, kuriuo, ko gero, šis sprendimas daugiausia yra grindžiamas (nors apie tai ir nekalbama), apsiriboja pačia Konvencijos sistema. Tokio aiškinimo pagrindą sudaro mintis, kad Konvencijos paskirtis yra apsaugoti individą nuo valdžios ir suteikti jam *vis-a-vis* pastarosios tam tikras garantijas. Tai reiškia, kad Konvencija turi būti taikoma visais atvejais, kai kyla klausimas dėl individo padėties turint omeny jo santykius su valdžia. Antra vertus, kad iš šio principo būtų galima daryti konkrečias išvadas, pirmiausia reikia įrodyti, kad yra tam tikra teisė, kurią Konvencija turi garantuoti; antraip iškyla pavojus išeiti už teleologinio aiškinimo ribų ir lengvabūdiškai atsidurti įstatymų politikos srityje.

Sprendimo motyvavimas neįrodo, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 § apima pareiškėjo teisinę padėtį šioje byloje.

Sprendimas prasideda tarptautinės konvencijos terminų ir ypač „civilinio pobūdžio teisių ir pareigų“ sąvokos pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 § „autonominio“ aiškinimo principo patvirtinimu. Su šiuo principu aš visiškai sutinku (nors turiu pasakyti, jog nemanau, kad Teismo pateiktas apibrėžimas yra visiškai nedviprasmiškas). Mano nuomone, autonominis aiškinimas pirmiausia reiškia tai, kad tarptautinės Konvencijos nuostatų negalima aiškinti tik remiantis prasme ir apimtimi pagal suinteresuotos Susitariančiosios valstybės vidaus teisę; labiau reikėtų remtis „pirma, Konvencijos tikslais ir sistema ir, antra, bendrais principais, kurie kyla iš nacionalinių teisės sistemų visumos“ (Europos Bendrijos Teisingumo Teismo 1976 m. spalio 14 d. sprendimas). Kitaip sakant, reikia ieškoti už aptariamų nuostatų slypinčio „bendro vardiklio“, kadangi, kai nėra jokio legalaus apibrėžimo pačioje Konvencijoje, galima pagrįstai manyti, jog susitariančiosios valstybės norėjo minėtoms nuostatomis suteikti tokią prasmę. Šį „bendrą vardiklį“ galima surasti atliekant lyginamąją Susitariančiųjų valstybių vidaus teisės analizę. Todėl tokio tyrimo rezultatu niekada netaps sąvoka, kuri visiškai skirtųsi nuo šių valstybių teisės sistemų įprastos sąvokos. Tačiau sprendime, mano nuomone, nepakankamai atsižvelgta į šį reikalavimą. Teismas daro išvadą, kad Konvencijos 6 straipsnio 1 § gali būti taikomas šiai bylai, remdamasis dviejų rūšių argumentais, kurie, mano nuomone, yra labai abejotini:

1. Pirmasis argumentas: mediko, kaip praktikuojančio gydytojo ar kaip privačios klinikos vadovo, veikla yra „privatinės teisės“ pobūdžio greičiausiai dėl to, kad tokia veikla (teisiniu požiūriu) paprastai yra pagrįsta privatinės teisės santykiais su klientais (sprendimo § 92 ir 93).

Tačiau dėl šio argumento, mano nuomone, painiojami ypatingi gydytojo ir jo pacientų santykiai, be abejo, priklausantys privatinės teisės sričiai (jeigu gydytojas nėra valstybės tarnautojas), su jo profesiniu statusu, kurį, neatsižvelgiant į tai, ar kalbama apie valstybinę sveikatos apsaugos tarnybą, ar apie privačią mediko praktiką, dažniausiai, jeigu ne visose valstybėse, reguliuoja (kiekvieną rūšį skirtingu mastu) viešoji teisė.

Todėl Teismui teigiant, kad gydytojo profesinę padėtį reikėtų klasifikuoti kaip privatinės teisės sritį pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 §, atsiradusi „civilinių teisių“ sąvoka yra ne tik „autonominė“ pagal šią Konvenciją, bet ir nepagrįsta pagal daugumos Susitariančiųjų valstybių teisės sistemas.

2. Perkeldamas *Ringeisen* bylos sprendimo išvadas (serija A, Nr. 13, p. 39, § 94) į šią bylą Teismas konstatuoja (žr. sprendimo § 90), kad visos bylos, nuo kurių baigties priklauso privatinės teisės ir pareigos, turėtų būti laikomos ginčais dėl civilinių teisių pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 §. Mano nuomone, tai pernelyg miglotas ir neapibrėžtas teiginys, kad iš jo būtų galima daryti kokias nors tikslias išvadas. Ką iš tikrųjų frazė „lemia privačias teises ir pareigas“ reiškia?

Ringeiseno byloje remiantis tokiu tvirtinimu Teismo išvada man atrodo priimtina ir galbūt net pateisinama, kadangi tuo atveju administracinis procesas tiesiogiai turėjo įtakos privatinės teisės sutarčiai ir nebuvo siekiama jokio kito tikslo.

Padėtis Königo byloje yra iš esmės skirtinga: Dr. Königo ir jo pacientų privatinės teisės santykiai nebuvo administracinių teismų nagrinėjimo objektas; teismo procesai neturėjo lemti šių santykių (jie turėjo pastariesiems tik netiesioginės įtakos). Bylų nagrinėjimas administraciniuose teismuose buvo susijęs tik su Dr. Königo, kaip praktikuojančio gydytojo ir privačios klinikos direktoriaus, profesiniu statusu (Königo ir Ringeiseno bylos galėtų būti panašios tik tuo atveju, jeigu pastaroji būtų susijusi su pono Ringeiseno, kaip nekilnojamojo turto agento, statusu, o taip nebuvo).

Ryšium su tuo ir priešingai tam, kas, atrodo, yra Teismo nuomonė (žr. sprendimo § 91), aš nemanau, kad (kiek tai susiję su Konvencijos 6 straipsniu) galima daryti skirtumą tarp leidimo (verstis gydytojo praktika ar vadovauti klinikai) suteikimo ar atėmimo. Profesinis statusas arba ekonominės veiklos režimas sudaro neatskiriamą visumą. Leidimo vykdyti tam tikrą veiklą suteikimas ir atėmimas tėra dvi konkrečios tokio statuso ar režimo dalys: suteikimas reiškia išvadą, kad būtinos sąlygos egzistuoja, o atėmimas - išvadą, kad jos nustojo egzistuoti. Kokybės požiūriu abu vienodai turi įtakos privatinės teisės situacijai. Aš nemanau, kad Konvencijos autoriai siekė Konvencijos 6 straipsnyje apimti visas bylas (ginčus), susijusias su situacijomis, kurias neginčijamai reguliuoja viešoji teisė, vien todėl, kad tokios

bylos baigtis galėtų turėti įtakos aptariamo asmens privatinės teisės santykiams. Bet kuriuo atveju daugumoje valstybių, Konvencijos dalyvių, atitinkamų bylų nagrinėjimas nevyksta pagal 6 straipsnyje nustatytą formulę (teismo sprendimas, viešas nagrinėjimas, viešas sprendimo paskelbimas); remiantis šio sprendimo išvadomis tai reiškia, kad visų šių valstybių, netgi turinčių gerai išvystytą administracinės teisenos sistemą, situacija gali būti tokia, kad jos nevykdo 6 straipsnio reikalavimų nuo pat Konvencijos ratifikavimo dienos. Man atrodo, kad tai neginčijamas argumentas už tai, kad tokios rūšies byloms nebūtų taikomas Konvencijos 6 straipsnis.

Diskusijose dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 § taikymo srities yra dar vienas ginčytinas tvirtinimas. Neretai teigiama, kad individui reikia daug daugiau 6 straipsnio 1 § nustatytų procesinių garantijų, kai viena ginčo šalis yra valdžios institucijos, o ne tada, kai ginčijamasi su kaimynais. Tačiau būtų keista manyti, kad Konvencijos tikslas buvo sukurti garantijų sistemą tik remiantis kuriuo nors vienu atveju.

Aš paaiškinčiau šią situaciją taip: teisės istorija (bent jau kontinento teisės) labai aiškiai parodo, kad nepriklausomuose teismuose žodinio ir viešo civilinių bylų sprendimo principai yra tokie pat, kaip principų baudžiamosiose bylose atkūrimas. Kai 1789 m. Prancūzijos revoliucijos ir 1848 m. Europoje vykusių revoliucijų metu šie principai buvo paskelbti, omenyje buvo turėta tik baudžiamąjį procesą. Niekas nebūtų stojęs prie barikadų, jei būtų siekta žodinio ir viešo teismo proceso civilinėse bylose! Vienintelė šių principų įtraukimo ir į civilines bylas priežastis, dažnai ir jų konstitucinės garantijos, buvo sekimas baudžiamųjų bylų nagrinėjimo pavyzdžiu. Be to, ir tai taip pat patvirtina teismų patirtis, šių principų svarba civilinėse bylose visada buvo santykinai ribota (nors reikia pripažinti, kad kai kurie principai yra itin naudingi civiliniam procesui).

Aš manau, kad į visa tai reikėtų atsižvelgti, kad suprastume, kodėl Konvencijos autoriai neapribojo 6 straipsnio garantijų taikymo tik baudžiamųjų bylų sritimi, suteikdami joms pirmenybę, o išplėtė jas taikydami visai Susitariančiųjų valstybių teismų kompetencijai priklausančiai sričiai.

Aš pripažįstu, kad toks istorinis Konvencijos kūrimo aiškinimas veda prie palyginti siauro civilinių teisių sąvokos traktavimo, bet manau, kad jis atspindi realią 6 straipsnio 1 § prasmę ir apimtį *de lege lata*.

Aš neneigčiau, kad *de lege ferenda* individo teisių apsaugos ir atitinkamų procesinių garantijų taikymas nagrinėjant jo santykius su viešosiomis institucijomis yra siektinas idealas, ypač dėl pastarųjų nuolatos didėjančio kišimosi į asmens teises visose srityse. Pripažindamas šio siekio pagrįstumą Teismas, kurio uždavinys yra užtikrinti Konvencijos garantuojamų teisių apsaugą, gali šias teises aiškinti taip plačiai (tai jis ir padarė, mano nuomone, visai teisingai *Ringeiseno* byloje), kiek aiškinant neišinama už pačios Konvencijos ribų. Antra vertus, būtent Susitariančiosioms valstybėms palikta teisė eiti toliau, nei apima Konvencija, jeigu jos manys, kad tai būtina, ir sutiks daryti pakeitimus.

Galbūt *de lege ferenda* samprotaujant ir spekuliuojant galimomis per plataus civilinių teisių sąvokos aiškinimo pasekmėmis išinama už teismo sprendimo ribų (arba tiksliau - šios nuomonės). To nepaisydamas norėčiau pateikti keletą trumpų komentarų.

Aš abejoju, ar naudinga nuolat laikytis procedūros, visiškai atitinkančios Konvencijos 6 straipsnio 1 § reikalavimus, daugeliu atvejų, kurie, jeigu ir toliau būtų laikomasi šioje byloje Teismo nustatytos ribos, būtų kvalifikuojami kaip bylos dėl civilinių teisių (įvairių rūšių leidimų ir licencijų, susijusių su privatinėmis teisėmis, išdavimas). Kai kuriose bylose (ypač dėl profesinių ir drausminių pažeidimų) tokio pobūdžio procedūra (viešas teismo procesas) vargu ar atitiktų suinteresuotų asmenų interesus.

Aš visiškai sutinku, kad ir šiose bylose teisingas sprendimas turi būti priimtas per įmanomai trumpiausią laiką pagal procedūrą, suteikiančią suinteresuotiems asmenims visas jų teisių užtikrinimo galimybes, ir kad turi būti galimybė apskusti kompetentingų institucijų sprendimus (net administracinio pobūdžio) nepriklausomoms institucijoms, t.y. teismui. Tačiau aš nesuprantu, kodėl aptariama procedūra būtinai turėtų atitikti visus 6 straipsnio 1 § reikalavimus (žodinis ir viešas nagrinėjimas, viešas sprendimo paskelbimas).

Dėl *de lege ferenda* aukščiau nurodytų samprotavimų turbūt reikės pateikti siūlymą peržiūrėti Konvencijos 6 straipsnį, turint omenyje šiuos atribojimus (neįmanomus dėl esamos šio straipsnio dispozicijos):

(a) baudžiamosios ir civilinės bylos (t.y. tradiciškai nagrinėjamos teismuose bylos): teisė į visas 6 straipsnyje numatytas garantijas;

(b) teisminiai ginčai dėl kitų dalykų (administracinės bylos): teisė į įstatymo nustatytą procedūrą, kuri garantuoja teisingą šalių dalyvavimą, sprendimą per įmanomai trumpiausią laiką, teisė į teisminį administracinių sprendimų apskundimą.

B. Balsavus „prieš“ dėl 1 ir 2 klausimo, būtų logiška, jeigu aš taip pat balsuočiau „prieš“ dėl 3 ir 4 klausimų, suformuluotų rezoliucinėje teismo sprendimo dalyje. Tačiau aš norėčiau aiškiai pasakyti, kad pritariu Teismo bendrai nuomonei, kad abiejose bylose dėl leidimo turėti kliniką ir leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo buvo viršytas 6 straipsnio 1 § numatytas „įmanomai trumpiausias laikas“ (tiek, kiek šis straipsnis gali būti taikomas šiuo atveju).

NEPRITARIANČIO TEISĖJO PINHEIRO FARINHAOS NUOMONĖ

1. Aš negaliu sutikti su Teismo samprotavimais dėl dviejų sprendimo motyvavimo dalies punktų ir rezoliucinės dalies 2 punkto.

2. Nors aš sutinku (žr. sprendimo § 93), kad Vokietijos Federacinėje Respublikoje gydytojo profesija tradiciškai laikoma laisva profesija; kad pagal nacionalinę sveikatos apsaugos sistemą gydytojo profesija nelaikoma valstybės tarnyba; kad gydytojas, pats sprendžiantis, ar verstis gydytojo praktika, ar ne, gydo savo pacientus pagal sutartis; kad praktikuojančio gydytojo veikla yra privataus pobūdžio, aš vis dėlto esu priverstas pažymėti, kad:

(a) pagal Federalinio Akto 1 straipsnio 1 § praktikuojantis gydytojas privalo rūpintis apskritai kiekvieno žmogaus ir visuomenės sveikata; jo profesija yra laisva, jis nesiverčia amatu ar verslu (žr. sprendimo § 20);

(b) kad būtų galima verstis praktika nuolat, reikalingas leidimas, išduodamas atitinkamų žemės tarnybų. Toks leidimas išduodamas suinteresuoto asmens prašymu, jeigu jis:

1. ...

2. nepripažintas kaltu dėl elgesio, rodančio, kad jis nevertas verstis šia profesija,

3. ...

4. ...

(žr. sprendimo § 20);

(c) išduotas leidimas turi būti atimtas, jeigu viena iš šių sąlygų nebuvo įvykdyta išduodant leidimą arba vėliau nevykdoma;

(d) nors vienas iš gydytojo profesijos tikslų yra gauti pajamas, o jos pagrindinis uždavinys (teikti pagalbą žmonėms) yra nesavanaudiškas (žr. sprendimo § 22).

Turėdamas omenyje šias citatas ir prisimindamas Hipokrato priesaikos žodžius: „Būsiu ištikimas savo profesijai, ją laikysiu sąžinės ir garbės reikalu... Kol aš laikysiuosi šios priesaikos, tegu man bus leista džiaugtis gyvenimu ir praktikuoti meną, kurį visada gerbė visi žmonės. Bet jei priesaikai nusižengsiu ar ją pažeisiu, lai mano likimas pasikeičia“, – esu priverstas padaryti išvadą, kad yra esminis skirtumas tarp vadovavimo klinikai (prekyba arba verslas; žr. sprendimo § 21) ir vertimosi gydytojo praktika, kai dvasiniai reikalai iškyla virš materialinių, kadangi „kilnumo, nesavanaudiškumo ir nepriklausomumo pareigos, kurių laisvųjų profesijų atstovai privalo laikytis, gydytojams taikomos labai griežtai“ (J. Savatier, *La profession*

libérale, Etude juridique et pratique, Paris, L.G.D.J., 1947 m., cituota Encyclopédie Dalloz, III, 425).

3. O kalbant apie sprendimo 95 §, tai aš negaliu sutikti su Teismo nuomone dėl sprendimo atimti leidimą verstis gydytojo praktika. Tačiau norėčiau pažymėti, kad sutinku su sprendimo 94 ir 95 § dėl leidimo turėti kliniką atėmimo.

Mano nuomone, su leidimo verstis gydytojo praktika atėmimu susijusi teisė yra viešoji, o ne privatinė. Aš nemanau, kad pagal Konvencijos 6 straipsnį gali būti daromas skirtumas leidimą suteikiant ir jį atimant.

Reikėtų priminti, kad administracinio nagrinėjimo objektas buvo ne Dr. Königo ir jo pacientų kurie nors konkretūs privatinės teisės santykiai, o tik jo bendras gebėjimas verstis gydytojo praktika.

Kadangi viešoji teisė atsižvelgia ne į veiksmus, o į tikslus, kurių jais siekiama, tai ir leidimo verstis gydytojo praktika atėmimas nebuvo skirtas reguliuoti konkrečius Dr. Königo ir jo pacientų santykius (šie santykiai yra privatinės teisės objektas), visų pirma apskritai saugoti visuomenės sveikatą. Kadangi administracinės institucijos nustatė, jog Dr. Königas daugiau nebevykdo tam tikrų viešosios tvarkos sąlygų, priskiriamų jau ne privatinei teisei, kitaip nei teismas, aš sakyčiau, kad 6 straipsnio 1 § negali būti taikomas nagrinėjant bylą dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo.

4. Aš jaučiuosi priverstas sutikti su Teismo daugumos sprendimu, kad 6 straipsnio 1 § gali būti taikomas bylai dėl leidimo verstis gydytojo praktika atėmimo, turint omeny jos nagrinėjimo trukmę, ir balsavau už tai.

Nesutikdamas su Teismu dėl pirmojo klausimo – Konvencijos 6 straipsnio 1 § taikymo - aš sutinku su galutiniu sprendimu ir jam pagrįsti naudojamais argumentais. Tačiau aš norėčiau specialiai pažymėti, kad būčiau balsavęs už tai, kad Konvencija nebuvo pažeista dėl to, kad 6 straipsnio 1 § negalima taikyti bylai dėl leidimo verstis „praktika“, jeigu nebūtų buvę ankstesnio sprendimo dėl taikymo galimybių.